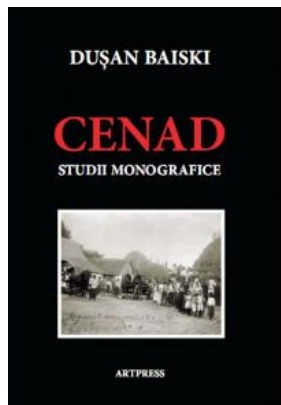

Cenad - Studii monografice

Cenad - Studii monografice

[1]

Cuvânt înainte
Sîntea de fa?? este rodul dorin?ei mele de a cunoa?te mai bine apa, aerul ?i ??râna din Cenad. Apa din ?an?, din b?l?ile de dup? ploaie, din vocuri, de la bara de la ?igani, de la Pu?ul, din Mure?ul cel intangibil al copil?riei mele. Aerul uscat ?i fierbinte al verii ori cel umed ?i rece al iernii, mirosind a flori de salcâm ori pl?cint? cu dovleac, a frunze uscate ori t?mâie. Praful ?i noroiul uli?ei din Satu Nou, fr?mântate de copitele cailor, de cirezile de vite ori turmele de porci duse la p?scut. ?i, desigur, nu în ultimul rând, de a-i cunoa?te pe cei care-?i dorm acum somnul de veci în cimitirele ?tiute ori ne?tiute ale Cenadului, ori de aiurea: români, sârbi, germani, maghiari, ?igani, evrei, bulgari, turci etc. Este rodul mai multor ani de c?ut?ri pr zeci ?i zeci de c?r?i, prin jungla informa?ional? numit? Internet sau prin cele peste 45.000 de documente pe care le-am fotografiat la Inspectoratul Jude?ean Timi? al Arhivelor Na?ionale, pentru a le studia acas?, în tihn?. Desigur, în speran?a c? în unele voi g?si ?i referiri la Cenad.

Da, câteva mii se refer? ?i la Cenad, îns? pu?ine prezint? interes istoric. Cât? trud? pentru mai nimic, ve?i spu Da, multe studii de acest gen se scriu din... alte studii. Îns? am preferat s? aduc ceva nou, de prea pu?ini cunoscut, ceva ce pân? nu demult era catalogat drept secret. Majoritatea documentelor oficiale din anii de dinaintea, din timpul ori de dup? cel de-al II-lea R?zboi Mondial ale institu?iilor Jandarmeriei, Poli?iei de Frontier?, V?mii, Prefecturii, Plasei Sânnicolau Mare, ale Sfatului Raional ?i Comitetului Raional P.C.R. Sânnicolau Mare etc. au avut caracter secret ?i, ca atare, în func?ie de gradul de confiden?ialitate ?i potrivit legisla?iei române?i în vigoare, devin publice dup? zeci de ani. Alte materiale din această carte sunt construite pe baza datelor din diferite studii, îns? ?i aici am preferat s? merg pe lucruri ne?tiute în primul rând de c?tre ro Tocmai fiindc? izvoarele sunt în alt? limb? decât româna. Desigur, am încercat s? evit, pe cât posibil, orice opi personal? vizavi de un aspect istoric sau altul, îns? a trebuit s?-mi asum ?i riscul de a fi acuzat de subiectivism. Multe aspecte ale convie?uirii interetnice sunt ?i acum considerate de c?tre unii drept tabu, dar consider c? fiecare etnie trebuie s?-?i priveasc? în mod critic trecutul, f?r? a ponegri sau arunca propria vin? pe o alt? etnie. Altfel, putem redeveni extrem de u?or mas? de manevr? pentru unul sau altul. Ceea ce s-a întîmplat în cele dou? r?zboaie mondiale ale secolului trecut, dar ?i în primul deceniu al secolului al XX spa?iul ex-iugoslav, deci nu departe de Cenad, trebuie s? ne fie înv???tur? de minte. Vrem-nu vrem, ne place - nu ne place, trebuie s? ne în?elegem, s? ne accept?m reciproc, s? ne ajut?m în a supravie?ui în ziua c ast?zi. Ura e la îndemâna oricui. Dar omenia, nu.Poate Cenadul a sc?pat, cu excep?ia celor câtorva s?pt?mân

fost efectiv teatru de lupt? între armatele german? și sovietic?, de ororile războiului. Din păcate, nu și mulți cenzeni care-și dorm acum somnul de veci în morminte necunoscute ori cei care s-au întors acasă bolnavi sau infirmi. Cu excepția tensiunilor inerente între vâbi și sârbi, între români și vâbi, între sârbi și români etc. sau mai puțin de diferitele servicii de informații și contrainformații, românești și străine, la nivel regional, național sau internațional, notele Jandarmeriei locale nu consemnează conflicte interetnice majore. Poate fiindcă aici nicio etnie din cele patru mai numeroase nu a fost majoritară. S-a ajuns astfel, dacă vreți, la o situație cunoscută în șah drept pat. Paradoxal, dar tocmai datorită faptului că România a intrat în război de pa

Axei, sârbii din Banat și, implicit, cei din Cenad au scăpat de soarta pe care au avut-o conaționalii lor din Banatul Sârbesc, aflat sub ocupația armatelor germane. Nici germanii nu au fost după război expulzați din România precum conaționalii lor din Ungaria, Cehoslovacia, Iugoslavia. În iureșul vremurilor, nemții din România au devenit în masă fasciști și hitleriști. După câțiva ani, vina colectivă și etichetele aferente au devenit „apanajul” sârbilor din România: comuniști, titoiști. Primii cucerșii pradă pangermanismului. Ceilalți, panslavismului. Primii au fost victimele ideologiei național-socialiste și militarismului de sorginte prusacă. Ceilalți au confundat U.R.S.S.-ul cu Rusia și ortodoxia. Și fiecare a trebuit să plătească momentele de război istoric. Mai dramatic a fost însă ceea ce s-a întâmplat după război, când România a trimis în U.R.S.S. solicitarea acesteia, aproape 70.000 de germani buni de muncă, pentru reconstrucția U.R.S.S., din care o mare parte nu s-au mai întors. Iar apoi, în 1951, de Rusia, când guvernul comunist a deportat în Bărăgan creștinii românilor, sârbilor, germanilor, bulgarilor etc., peste 40.000 de persoane, din zona de frontieră a Banatului cu Iugoslavia. Când s-a impus colectivizarea forțată a țării și s-a instaurat dictatura comunistă de tip stalinist. Când Ceaușescu a încercat să creeze omul nou și chiar a reușit. Nu în sensul dorit de el, de robot comunist, cu creierul perfect șlefuit. Ci unul fără pic de respect față de proprietate, față de lucrul bine făcut. Pseudoproletarul, nici țărănișii crescut în spiritul tradițional al respectului față de muncă și comunitate, nici muncitorul meseriaș din tată-n fiu. Da, nici Cenadul nu mai e ce-a fost. Și nici cenzeanul însuși. Rădăcinile nu mai auzi „**Bună ziua**”, „**Guten tag**”, „**Dobar dan**” sau „**Jó este**” Cenad nu se mai salută. Nici școala nu mai e ce-a fost. Nici părinții, nici profesorii. Nici copiii. Cenadul a (re)devenit un oraș în care nimeni nu mai cunoaște pe nimeni. Grădinile de-acasă, care aprovizionau Timișoara, Aradul, chiar și Oradea și Clujul, alături pline de morcovi, țelină și pătrunjel, de ceapă și usturoi, de cartofi și mac de pălăntie, sunt acum, dacă nu pline de iarbă, atunci cultivate cu orz, grâu, secară. Iar el, cenzeanul, lucrează la Sânnicolau Mare ori peste hotare și cumpără toate cele de la magazin. Vremurile și-au spus cuvântul. Nimic nu poate exista o vecinicie. Dar, ceea ce este cel mai important, cenzeanul de astăzi, de naștere sau de adopție, are obligația morală de a cunoaște trecutul acestor locuri. Altfel, trece prin această lume ca și cum nici n-ar fi fost. În construcția textului în sine, am preferat să evit exprimările complicate, savante, și am adoptat un stil mai simplu, nepretențios, alternând sau, de cele mai multe ori, împletind cuvintele proprii cu pasaje din textele documentelor, astfel încât să ofer un text final curgător, accesibil chiar și unui copil dornic să cunoască istoria Cenadului. Deseori am intervenit la gramatica și ortografia citatelor, fără însă a altera fondul. Nu sunt și nici nu mă pot considera istoric, ca atare nici cartea de față nu este o carte de istorie. Cel mult una de studii monografice. Doar o monografie nouă, adevărată, care să condenseze în câteva sute de pagini câteva mii de istorie a Cenadului, scrisă de un istoric de profesie, va potoli setea de istorie a cenzenilor. Sunt însă convins că volumul de față îi va oferi viitorului monograf câteva capete de așchi, câteva puncte de reper. Câteva puncte de plecare.

Dușan Baiski

Download:

- [format PDF](#) ^[2] (26 M)

- [epub](#) ^[3] (709 k)

[Imagini de la lansare](#) ^[4]

[Ecouri în mass-media](#) ^[5]

 Tags: [Studii](#) ^[6], [Cărți](#) ^[7]

Linkuri:

[1] http://www.dusanbaiski.eu/sites/default/files/images/carti/dusan_baiski_cenad_studii_monografice.jpg

[2] [http://www.dusanbaiski.eu/Carte/Dusan Baiski - Cenad - Studii monografice.pdf](http://www.dusanbaiski.eu/Carte/Dusan_Baiski_-_Cenad_-_Studii_monografice.pdf)

[3] [http://www.dusanbaiski.eu/Carte/Cenad - Studii monografice - Dusan Baiski.epub](http://www.dusanbaiski.eu/Carte/Cenad_-_Studii_monografice_-_Dusan_Baiski.epub)

[4] <http://www.dusanbaiski.eu/content/cenad-lansarea-cartii-cenad-studii-monografice-10-noiembrie-2012>

[5] <http://www.dusanbaiski.eu/content/cenad-studii-monografice-atentia-mass-media>

[6] <http://www.dusanbaiski.eu/category/categorii/studii>

[7] <http://www.dusanbaiski.eu/category/categorii/c%C4%83r%C5%A3i>